

מרטין שצ'ופק ז"ל

1930 - 2013

והיה ביום ההוא, וניתנה בך, בן-אדם, רוח
חדשה והרגשת רגש חדש – לא רעב ללחם
ולא צמא לכסף, כי אם לעבודה.
ושמעת בת-קול יוצאת מתוך עבודתך ואומרת:
עבדו, בני-אדם...
ואחרי הבת-קול הטבע עונה:
עבדו, בני-אדם, והשלמתם את אשר החסרתיו,
למען השלימי אני את החסר לכם...
ביום ההוא יהי פרי עבודתך, בן-אדם, חיים.
... ונשאת ביום ההוא סביב עינך, בן-אדם,
וראית את הארץ ואת כל היקום אשר בה –
והנה כולם קרובים אל נפשך. אז תשיג את
הנצח שברגע. אז תדע מה רב אשרך, מה
רבה ממשלתך. מה רבה הברכה אשר הם
נושאים לך. ואהבת ביום ההוא את כל
הנמצא, ואהבת את האדם, ואהבת את עצמך,
והאמנת בעצמך, והאמנת באדם.

א.ד. גורדון

מרטין

מרטין, סבא מרטין, תמיד שעשע אותי לשמוע את שמואל, לו רק אני וסבתא קוראים שמואל, ונוגה לה רק אני קורא אימא, מכנים אותך בשמך - מרטין. עניין של קיבוץ, של פעם, לדבר עם הילדים בגובה העיניים. בשבילי זה תמיד סבא, סבא וסבתא. זכיתי לגדול קרוב לזוג סבים צעירים שגם אלי התייחסו כאל חבר קיבוץ צעיר, תמיד בגובה העיניים, חבר שווה זכויות.

סבא היה איש גדול, איש גדול מאוד ולבבי. היה בו משהו שונה, שילוב של אופי, חתרן דיבור, מבטא ומראה שהפכו אותו לכזה. הוא תמיד התעניין בכלום והכיר את כולם. לא פעם פגשתי אנשים שלא הכרתי אשר סיפרו סיפורים ואגדות אודותיו. פה נתן עצה טובה, שם הופיע באמצע שומקום ובמקום אחר דפק על שולחן. הוא היה איש משימתי, מגויס, מבחינות רבות התאים לתקופה בה חי. הוא האמין בקיבוץ, במערכת ובאנשים. הוא זכר באיזה שנה גידלו מה ואיפה, איזה גידולים הצליחו ואיזה לא. הוא נשם את הקיבוץ והקיבוץ מילא אותו בחזרה. גם אחרי שכביכול יצא לפנסיה היה לו חשוב להרגיש שהוא תורם וניסה להתגייס ולהשפיע.

המשפחה מילאה אותו באושר, תמיד עקב אחרינו מהצד- שואל, מתעניין מה חדש, מייעץ- בעדינות, ואף פעם לא מטיף. הייתה לו סבלנות אין קץ ותמיד היה צריך לדעת מה קורה איתנו ומה חדש. שעות יכול היה לשבת ולדבר איתנו כשמוקד השיחה זה אנחנו. תמיד היה נכון לשתף פעולה עם הפרויקטים שלי - מגידול קרפיונים בשלולית ליד בריכת המים של הקיבוץ ועד לתחשיבים לגידול בקר במפטמה. תמיד השתתף ברצינות ובעניין. והרגיש כאילו זה פרויקט שלו וההצלחה שלי היא גם ההצלחה שלו.

הוא אהב אותנו הנכדים בצורה שלמה ובלתי מסויגת ופעמים רבות היה עבורנו הרבה יותר מדמות סב. הולדת בתי הגדולה, אלה, הייתה עבורו, כמו גם עבורי, סוג של פלא. הוא התפעל מכל מילה ושיר שיצאו מפיה, העניק לה אהבה אין סופית והיא, בדרכה, העניקה לו בחזרה. גם ברגעים הקשים הנוכחות של הנינות העלו חיוך על פניו וברק בעיניו, ובאותו רגע שהן נכנסו לחדר הוא השתדל לתת את התחושה ש "הכל כרגיל". אני שמח שהם זכו להכיר אותו.

מבטיחים לך לחבק ולשמור על סבתא.

אוהבים מאוד

גי'א

עכשיו אנחנו נפרדים וכבר נאמרו הקורות
חלקן נרשמו ויהפכו לעובדות
וכל זה חשוב ואין לוותר
ועם זאת יש משהו חשוב אף יותר
האם חיירך אכן היו מתנה
האם נהנית (בגדול) מכל דקה?
האם למורשתך יש עוד תכלית?
ועל זה כמובן עלינו להחליט.

אז אבא יקר בוא נפרע חוב,
בקיצור, אין ברירה, כי קהל פה לרוב
מהפכה עשיתם! בניתם קיבוץ!
הקמתם יחד מפעל, בין תישבוץ לתישבוץ.
קשרים יצרתם יהודים עם ערבים,
בניתם אי של שפיות בעולם של שונאים
משפחה הקמת נולדו ילדים,
ואחר כך גם באו נכדים ונינים.

חברים לך מיל שאותך אוהבים,
כששומעים את השם בחיור מתקשטים.
וניצוץ בעיניהם מגלה את הסוד,
לחיירך היה טעם וחבל שאין עוד.
אוהבים אותך אבא ולעולם לא נשכח,
את החיור, את החום ואת הלב הרחב.

שמוליק.

המזוודה הקטנה עדיין נמצאת אצלי במחסן שבבית החדש. תמיד יש בה כמה כלי עבודה בלתי שמישים ותמיד אני פותחת אותה כדי לחפש משהו, מסמר פלייר או מברג שאני לעולם לא מוצאת בה. אבל כל פתיחה שלה מיד מעלה בי זיכרונות רחוקים.

לפני המון שנים, מאז שאני זוכרת את עצמי ..... בבקרים של יום שבת היינו אורזים במזוודה כמה פרוסות לחם עם מרגרינה או ריבה, פירות ירקות, מפה קטנה ומימיה ויוצאים לטיול, לפיקניק.

בדרך כלל היינו חוצים את הרפת ובודקים שהכול בסדר, שאין המלטות, שהפרות לא ברחו וכולן שבעות ונינוחות. אחר כך הינו ממשיכים עד קצה הגבעה איפה שעכשיו המפעל ומסתכלים על הנוף של העמק. לפעמים כשהיה מזג אוויר יפה ירדנו גם לעמק והיינו הולכים בוואדי (רק לכוון מערב כי במזרח היה הגבול) אוספים אבנים. אחרי הפיקניק, כשהמזוודה הייתה מתרוקנת היינו ממלאים אותה בכל מיני ממצאים, אבני צור בצורת סכינים וראשי חיצים של האדם הקדמון, אבני פסיפס מרובעות קטנות וגדולות יותר, מאובנים, ידיעות של כדים וחרסים.... היה יפה לחשוב שהיו כאן פעם חיים אחרים, אנשים אחרים.

הנוף של העמק השתנה בין עונות השנה אבל גם בין הטבע הפראי שהיה כאן בהתחלה ובין המטעים, השדות והחקלאות שהלכה והשתלטה עליו.

אתה אהבת את השדות ואת הגידולים ואני כעסתי על כך שהם משתלטים על כל מה שהיה יפה טבעי ומסתורי, חשבתי שהם משעממים. לא אהבתי ללכת בשדות ולא הבנתי למה אתה מתעכב ובודק את האדמה והצמחים.

במשך השנים, בצורות שונות ובהרכבים שונים, היינו יורדים לעמק, עם הטנדר כשהיית מרכז משק נתת לי להחזיק את ההגה בעוד אתה מעשן סיגריות סילון. יותר מאוחר 'עשינו הליכות' לספורט, לקחנו את הכלב לסיבוב ברגל או ברכב, ובשנים האחרונות, כשכבר לא נהגת, הייתי מסיעה אותך לעמק לבדוק את השדות, לראות את פריחת הזיתים ואת כמויות הפרי או לראות את הפרות במרעה. גם כשהייתה כאוב וחולה לא היססת כשהצעתי לך לעשות סיבוב בעמק.

בפעם האחרונה, אחרי השיטפון הגדול, יצאנו לסיבוב. כל הזמן חשבתי שאתה בוהה ולא מסתכל וניסיתי להפנות את תשומת ליבך לגלי האבנים שטפו את מטע האפרסמון ואת הסחף שדבק בגזעים של העצים. אתה שתקת כמעט כל הזמן. אולי הרגשת שזו הפעם האחרונה. בסוף, אמרת פתאום שדבר כזה לא ראית בכל החיים שלך, ואני שמחתי שגם בגילך אפשר עוד לראות משהו חדש.

המזוודה הקטנה כמעט לא מתאימה לאחסון שום דבר (גם לפיקניק היא לא הייתה כל כך מתאימה וגם לאבנים).

מזל שזיכרונות לא תופסים הרבה מקום. אני שומרת עליה ומקווה שהיא תשמור על הזיכרונות שלי ועליך. תנוח בשלום בעמק שהיה חלק בלתי נפרד מחייך.

מרטין יקר,

חודש עבר מאז הלכת מעמנו ועדיין קשה להשלים עם העדרך.

תחסר לנו מאוד. השיחות המעמיקות, יכולת ההקשבה, אהבת האדם, הסקרנות, חוכמת החיים והאמונה בדרך.

היית לנו דוגמא, אי של שפייות בתוך ים של עירוב ערכים.

הצניעות, הדאגה לאחר, ההתחשבות בזולת.

מדהים היה לראות כיצד ילדיי ציפו באותה כמיהה שלי לשיחות עמך בשבתות כשבאנו לבקר. לא מפתיע – תמיד ידעת להתייחס לסיפוריהם מהגן או מבית הספר באותה חשיבות שייחסת לשיחות ברומו של עולם. כולם זכו להתייחסות והקשבה מלאה, יהיה הנושא אשר יהיה תוך הבעת עניין ובקיאיות בשגרה של כל אחד מאיתנו.

אהבתי מאוד לשתף אותך בהתלבטויות עסקיות ולהתפלא כל פעם מחדש מרעיונותיך היצירתיים. כאילו שהכרת את הנושא כבר שנים. לפעמים הרגשתי שכמו שדתיים הולכים לרב, אנו באנו אליך.

אומרים שמה שחשוב הוא מה אדם משאיר אחריו. אם כך, אתה יכול לנוח על משכבך בשלווה, אמנם פיזית אתה אינך אך רוחך נמצאת ונוכחותך מורגשת בכל מקום. הקמת משפחה מקסימה, קיבוץ בישראל והייתם מעמודי התווך של המפעל הציוני.

יחד עם דינה בניתם בית שהיה לעוגן משפחתי. דאגתם לדור שמעל ולדורות שמתחת. הישרתם רוגע וביטחון ולימדתם דרך עשייה ופחות דרך דיבורים.

קשה במילים להביע את עוצמתך השקטה המהלכת עלינו קסם, כמו גם את אהבתנו הגדולה האוצרת הרבה מעבר להיותנו מודעים ומסוגלים להסביר.

תחסר לנו מאוד. נתנחם בזכות שנפלה בחלקינו להכירך מקרוב ולשאוב ולו במעט מערכיך.

כבר מתגעגעים ...

מש' קון

אחי, לא אשקר לך.

לא הצלחת להפתיע אותי בימי האחרונים..... אבל הפעם סרת מדרכינו המשותפת לכיוון שממנו כבר לא חוזרים.... וכעת לא נותר לי אלא להיפרד ממך.

הכרנו בבית ספר יסודי בהיותנו ילדים, ומאז כמעט שלא ניפרדנו. הגורל הפגיש אותנו, אבל ההמשך הוא תוצאה של החלטה משותפת ליצור ברית בלתי כתובה, המבוססת על עשייה שתמיד יעמיד אותנו במסלול של שיתוף פעולה פורה לקידום המטרות המשותפות שקבענו לעצמנו, הן בהגשמת חלום נעורינו של הקמת קיבוץ בארץ: על בסיס..... יש מאין, והן במסגרת של התנועה והקן בעירנו קורדובה הרחוקה - ובתוכה התקופה "השובבה" בחיינו המשותף: אתה, דינה, אורית ואני בדירת התנועה ברחוב Parral בבואנוס אירס, היכן שהתמודדנו (ובהצלחה) עם חלק מן הכלליים הדוגמטים של התקופה.

וכמו בצעירותנו, רק ביחד - בכל מעבר שכונתי בקיבוץ-תמיד שכנים. נישואים והולדת ילדים - בתזמון מלא. היית מרכז משק - החלפתי אותך בתפקיד. ניהלת את הרפת - גידלתי בענף גידולי שדה מזון לפרות שלך.

והידידות, אחי, זאת שניצניה פרצו בנכר, ופרחו ביתר שאת בחיינו המשותפים בארץ, אשר סימניה הבולטים: העזרה הדדית, הטיולים והחוויות המשותפים, הבנת הזולת ותמיכה הדדית מתמדת.

למרות שבשנים האחרונות הפכת לפנסיונר, ניתן לומר לזכותך שאף פעם לא הפסקת לחשוב על כולם ולהתעניין בכולם. כאחד שליווה ביחד איתך התפתחות הקיבוץ מראשיתו וכמעט בכל שלביו, אין לי ספק שלזכותך רשומים ה ישגים רבים במישור הכלכלי והחברתי, הודות ליוזמותיך הברוכות לאורך השנים, ונחישותך במאבק להשגתן.

מזכור אותך מרטין, כאיש ברוך כישרונות, ביצועיסט מעולה, אבל מעל לכל: **בן אדם !!!**

אחייך יאיר

נתגעגע אליך .... מרטין, אוהבים אותך

ראיתי פעם, קרוב אלי את שיח ה"יהודי הנודד"
גבעולים לרוב, כמעט ללא עלים אך נלחם לבדו
כי הוא אהב את האדמה הזאת עד קצה הגבע
עד שהצמיחה את החיטה המחייכת, ללא עשבים שוטים
כך היה מרטין.

והיום, אני עובר ליד המרפסת היפה ומסרב להביט
עיניי מושפלות כמו האדמה הקוראת לו, ללא שמש העומדת ממול
עקב בצד האגודל, כי יחד חיפשנו את אש השחר
שנועדה לבעור לנצח, ליד הרפת, חבר טוב של הפרות.

כן, רצה, רצה תמיד להזין אותן, באהבה, במסירות
גבוה גבוה חוצה מרחקים עד שהגיע למקום האהוב
אך בחיים זה שונה. הם קוטפים אותנו עלה ועוד עלה
עד שאנחנו, כמו הצמח הרוצה לגדול נשאר לבדו ללא הוא. עצוב לו.
האובדן המוחלט, כיצד אפשר? ללא הוא? האם האדמה הזאת תוכל ללא הוא?

עברנו ימים קשים, אך הדפנו את קולות הלילה המאיימים
אך רוח חרישית הבאה מהעמק השקט, חדרה עמוק לתוכנו
כי היא הייתה כמוך מרטין, מלטפת את האדמה שכל כך אהבת
נשמתי יורדת בחרחורים שונים, כי כל תקוותי מתנשמות כצופן סוד סהרורי
כמו חלום שאתה מסרב לזכור.
נתגעגע אליך מרטין....אוהבים אותך

מאיר

9/02/2013

עומדים היום לחלוק כבוד אחרון לאיש יקר, אשר אהב את האחר ועשה כל חייו למען הזולת .

מרטין, איש יקר . קשה לתאר אותך במילים וכל מה שנאמר, זה מעט וצנוע לעומת תכונותיך הנהדרות ומעלותיך הרבים .

כולנו יודעים ומתקשים להאמין שעזב אותנו האיש ההוא האיש שהחיוך לא נעלם מפניו וטוב לבו אפיין כל צעד בחייו .

מרטין, תמיד דאגת והתעניינת מתוך רצון לעזור ולתמוך ולא נרגעת עד שידעת שהדברים מסתדרים עד לפרט האחרון .

היית לסמל ולדוגמה לשכנות טובה, ואנו אנשי מייסר ראינו בך סמל לאהבה כנה, וסמל לסובלנות כלפי השונה והחלש.

אין ספק שנעלם מאיתנו אחד מעמודי התווך האיתנים, שעליו נשענה שכנות נפלאה, ומערכת יחסים לבבית.

למשפחת שצ'ופק ולאנשי מצר, אנו משתתפים באבלכם הכבד שהוא גם אבלנו ומקווים שלא תדעו יותר צער וכאב .

ואתה מרטין יהיה זכרך ברוך.

נאיף עארדה

מייסר

מרטין,

שוב עלי להיפרד מחבר יקר ואהוב.
הרבה אני יכול לספר על התקופה שעברנו יחד, מעשיו ודעותיו זכורים לי, כאילו קרו אתמול
שלשום וחרוטים בכל פינה במצר.

הוא היה בעל נפש תוססת, לא ידע מרגוע, תמיד מוכן לבוא לעזרת הזולת במצוקות.
בצניעות, מבלי לפגוע בזולת, היה מוכן להתגייס לכל דבר ומשימה.
בשנים הראשונות בקיבוץ כאשר לא ידענו איך להתפרנס וחיפשנו מה לעשות מרטין היה יוזם
ומוביל בכל רעיון, ידע להרשים באישיותו בכל אשר פנה, כך היה מצליח לפתוח דלתות
ולהתקבל בכל מקום אליו פנה.

אישית זכורים לי כמה מעשים כמיטב זכרוני :

לאחר שלחמנו שנים בכוונה להשיג אדמות מתאימות לנטיעת פרדס, בו ראינו את הישועה
למצוקתנו הכלכלית, מוסדות ואנשים התגייסו למעננו, אך איש לא הצליח... מרטין אמר, אני
אטפל, וכבמטה קסם הצליח להתקבל אצל ראש קק"ל, ומי יכול היה לעמוד בפניו, שכנע
והצליח !

עוד סיפור שאני זוכר, פעם חבר מהקיבוץ דרדר טרקטור במרכז כפר מיסר והתנגש בבית,
למזלנו איש לא נפגע, אבל נגרם נזק לבית. מי יכול היה מיד לערוך סולחה בין השכנים
ולהרגיע את האנשים עם חיוכים וחיבוקים ? מרטין כמובן !

לכל משימה, קשה או מיוחדת תמיד ידענו שהוא לא יסרב להתגייס, עבורי הוא היה השגריר
לתפקידים מיוחדים. בצניעות ידע להגיש את עזרתו בזמן ובמקום הנכון.

בזמנו התגייס והשקיע את כולו בתהליכי הקמת מצרפלס, בלי תואר רשמי לקח חלק נכבד
בכל ההחלטות, ידע וביצע כל משימה, היה לעזר ושותף של כולנו .

לפעמים קצת פנטזיונר, אבל מי היה יכול לעמוד בקסמו האישי.

גם בשנות חייו האחרונות בתוך כל הקשיים, תמיד נעים היה להיפגש ולשוחח, עד הרגעים
האחרונים התעניין, בכל הנעשה בקיבוץ, והיה חלק, מאוד מיוחד מהנוף של קיבוץ מצר.

אישית אני מרגיש שהפסדתי הרבה מאוד, עוד חבר טוב.

נשארתי עם הרבה זיכרונות טובים.

יהיה זכרו ברוך .

זיגי.

היום, עשרה בפברואר ... יום קשה, יום ההולדת של יצחק..... וכעת , בצער עמוק אנחנו נפרדים ממרטין. יום עצוב מאוד.

כאן, בחלקת האדמה הזאת, לזמן ולגיל אין חשיבות.

אני כותבת בצורה לא מסודרת, קופצת מדבר לדבר – מחשבות ורעיונות צצים מהר, ולא מדביקים את קצב הכתיבה עצמה...נכון, זהו מרטין...מבריק בחשיבה, מבריק בתפיסה, מבריק בראייה לעתיד. בשבילו ההווה הוא זמני, חשוב תמיד לחשוב צעד קדימה.

האנושיות שבו, הצניעות, והיעדר מוחלט של "אגו" אפיינו אותו, האינטרס של הקיבוץ היה תמיד בקו ראשון.

בדרך כלל כאשר שני חברים נפגשים מדברים על: "איך הבריאות, מה חדש, מה קורה, מה איתו ומה איתה"... אצלו קודם כל: "מה נשמע ברפת, כמה המלטות היו, כמה קטפו בכותנה, איך באבוקדו, ומה נשמע במפעל" ו"איך הצעירים, איך קולטים אותם, מי וכמה דואגים להם". הוא ראה בהם, ובצדק, את המשכו של הקיבוץ.

יצא לי להכיר אותו לראשונה דרך המרפאה - חולה שאין לו טיפה סבלנות וגם לא זמן להיות חולה. השתתפנו ביחד בוועדות שונות, ודרך עבודתו במחלקת התכנון של מצרפס . שם היה לו משרד, אם אפשר להגדיר כך , ניירות ופתקים מבולגנים על השולחן, וכאשר היינו מעירים לו, כתשובה היה מחייך את החיוך המקסים שלו...

היה נוהג לפנות אליי, כי ידע שיש לי מספיק סבלנות לפענח את אין סוף המחיקות והקשקושים על הנייר, אבל התוצאה הייתה תמיד תוכנית חכמה וזולה ולשביעות רצונם של הקונים.

תקופה ארוכה עבד בשטחים ובעזה בעיקר, לפני האינתיפאדות. העזרה לחקלאי הקטן, שבקושי יש לו חמישה דונמים, הייתה חשובה יותר מהרווח של המפעל, זהו מרטין...

בשנים האחרונות מצבו הגופני התדרדר, ודווקא הפער בין היכולת השכלית הרבה והקושי להתבטא יצר מאבק קשה מאוד, עבירו, עבור דינה, עבור כל המשפחה ועבור כל החברים.

אתמול הייתה שבת אביבית כל כך ועצובה נורא... כן, כך הם חיינו. היום זה סיום החיים והתחלת הגעגועים והזיכרונות. לדינה, למשפחה ולחברים רק משפט אחרון: זכינו לחיות איתו.

חנה מ.

10/2/2013

משהו מכבוד המאצ'ו נפגע

זה היה בסוף האביב או הקיץ בפארק העירוני, על יד האגם הקסום. השמש במערב שיחקה מחבואים בין ענני קצפת, אדי מים מהאגם הקשו מעט על הראות.

היא באה מולי לבושה בחצאית כחולה עם קפלים וחולצה לבנה, רק ה ייתה חסרה את עניבת הבוגרים השחורה.

פניה קרנו, במיוחד בלטו זוג עיני תכלת טובות.

שערה הזהוב, השופע תלתלים אסוף בסרט, נע מעלה ומטה בקצב הליכתה הבטוחה. בהתקרבה הושיטה אלי את שתי ידיה ואחזתיהן בחוזקה. היינו קשורים לא מעט שנים בקשר הדוק ויציב.

כאשר התגלה טיב היחסים בינינו, בראש ובראשונה ע"י מדריכתנו ובהמשך ע"י חברי הקבוצה כולה, שמחו וקיבלנו את ברכתם. כך היה נהוג בתנועה החינוכית, כולם נתנו את דעתם על כולם גם בעניינים אישיים ביותר, כנראה זכר למקובל ומושרש בעיירות פולין. הקהילה שופטת את הכל והכל שפוט, אפילו היחסים בינו לבינה. גם הורינו הביעו שביעות רצון מהזוגיות שלנו. משפחותינו שבעו כבר מהפתעות כאשר מישהו מהילדים קשר קשר עם גוי ופשוט העמיד אותם מול עובדה קיימת.

(באתם ימים עלייה לישראל לא היתה חזון נפרץ ודי לצרה בשעתה.)

לא ידוע מה השפיע עליי באותו ערב וגרם לי לשאול את נערת שאלה רטורית שבדיעבד לא הוגשמה ככזאת: "האם תסכימי לה ינשא לי?". התשובה הייתה "NO" (בספרדית), ללא היסוס, וכדי להבטיח שהבנתי היטב, מחקה את חצי החיוך מפניה ומבטה הרצין. זאת לא

הייתה בדיחה טפלה. בכל השפות שאני ידעתי הלאו מצלצל אותו דבר "NO" "לא" "NON". לא היה מקום לטעות.

ברגע זה עולמי חרב עלי. נדונתי לחיי רווקות לנצח, ללא משפחה משלי, ללא צאצאים.

סביבת ההתרחשות לא התאימה להתפרצות רגשית-קולנית.

נותר לי לבכות בכי חרישי שנשפך אל תוכי פנימה, אל ליבי הדואב, כמו נגינה מינורית של כלי נשיפה עדין שרק הנגן שומע. כאבי היה ביני לבין עצמי וכאשר נרגעתי עלו מחשבות עצובות שקשה לרסנן.

משהו מכבוד המאצ'ו נפגע (בלי מאצ'ו אין סיפור לטיני). צצה לפני הקבוצה כולה המחכה להסבר.

מה אומר, ואיך אנמק? האם כל הקשר ביני לבינה היה מראית עין, שיחקנו את הזוג המושלם, ולא כך? ומה עם הורינו? מעלתי באמונם. היינו זוג לכל דבר ועניין. הבושה והמבוכה מלאו אותי, כילד שנתפס במעשה שלא ייעשה.

בשלב זה אני מזהה בקוראי מעשייה זו, רגש של השתתפות בצערי על מצבי הביש, וגלי אהדה מציפים אותי אפילו שהרגשתם מהולה בלא מעט מבוכה על מעורבותם בסיפורי הטרגי-רומנטי.

במאמץ רב נחלצתי מהסדינים שהסתבכו סביבי, רכנתי קדימה והנה לידי ישנה שנת ישרים אשתי – נערת מאז ומתמיד, יותר מ-50 שנה.

הכל רק חלום רע שפקד אותי. סלחתי לה על חלקה באירוע זה ואני מקווה שלא יחזור אפילו בחלום.

מרטין שצ'ופק

מילה ממילוא 26.06.2001

זכרון חבוי

אני מחפש את הזכרון החבוי
וחופר בחצר האחורית
שם היה פעם גן.
לא באת חפירה
באצבעות ידי אני ממשש
את רגבי האדמה
אחד לאחד אני מפורר
מחפש בהם שרשים חבויים
חרד בל יינתקו הנימים הדקים
המזינים ברגש את הזכרון.

פרץ רזניצקי

